

Nr 44.

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i förordningen den 23 oktober 1908 (nr 128) angående bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter, jämte en i ämnet väckt motion.

I en den 4 april 1952 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 214, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogat förslag till förordning om ändring i förordningen den 23 oktober 1908 (nr 128) angående bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter.

Rörande författningsförslagets lydelse tillåter sig utskottet hänvisa till propositionen (s. 2—3).

Beträffande *propositionens huvudsakliga innehåll* må här anmärkas följande.

I propositionen föreslås att bevillningsavgift ej längre skall utgå för rättighet till skogsfång och kolningsfrihet på allmänningar liksom ej heller av vissa handlande och handlexpediter.

I fråga om bevillningsavgiften för vissa offentliga föreställningar (den s. k. artistskatten) föreslås en förhöjning av skattesatserna, för utländsk artist som ger föreställning från 5 till 10 procent av bruttointkomsten samt för utländsk artist som medverkar vid föreställning från 10 till 20 procent av den inkomst som på grund av hans medverkan tillflyter honom. Av artistskatten skall hälften tillfalla staten och hälften den kommun, inom vilken föreställning givits.

Till utskottets behandling har hänvisats den i anledning av propositionen väckta motionen II: 650 av herr *Christenson* i Malmö, vari hemställts, »att riksdagen, med anmälan att Kungl. Maj:ts proposition med förslag att avskaffa bevillningsavgiften för utländska köpmän, som idkar handel här i landet med utländska varor, inte kunnat av riksdagen oförändrad godtas, måtte för sin del begränsa Kungl. Maj:ts förslag till att endast omfatta resande köpmän tillhörande de nordiska länderna; samt att beträffande avskaffande av bevillningsavgifter för utländska köpmän från andra länder än de nordiska riksdagen hos Kungl. Maj:t måtte hemställa om förnyad utredning».

Beträffande de skäl som anförts till stöd för det i motionen framförda yrkandet, får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till motionen.

Av statsrådsprotokollet i ärendet inhämtas bl. a. följande.

Enligt 1908 års förordning angående bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter utgår bevillningsavgift, dels för rättighet till skogsfång och kolningsfrihet på allmänningar, dels av vissa handlande och handelsexpediter, dels ock för vissa offentliga föreställningar (s. k. artistskatt). Fråga om ändring av bestämmelserna i 1908 års förordning har i olika sammanhang uppkommit.

Sålunda må nämnas, att från vissa främmande staters sida gjorts framställningar om befrielse från bevillningsavgift för handelsresande från de ifrågavarande staterna. Vid remissbehandling av dessa framställningar ha delade meningar framkommit rörande lämpligheten av att slopa avgifterna i fråga; i flera fall har uttalats att framställningarna lämpligen borde prövas i samband med en blivande allmän översyn av hithörande bestämmelser. — Från andra håll har i skrivelser till Kungl. Maj:t hemställts om åtgärder för åstadkommande av en bättre kontroll å utgörandet av nämnda bevillningsavgifter.

Beträffande bevillningsavgifterna för vissa offentliga föreställningar väcktes i motioner vid 1925 och 1931 års riksdagar förslag om fördubbling av den avgift, som uttages för medverkan vid sådan föreställning. Dessa motioner avslogos emellertid av riksdagen. — I kommunalskatteberedningens betänkande den 18 juli 1942 (SOU 1942:34) föreslogs, att frågan om utlänningars och i utlandet bosatta svenska medborgares beskattning måtte göras till föremål för särskild utredning och att i avbidan på resultatet härav de nu utgående avgifterna för vissa offentliga föreställningar höjdes till det dubbla. Förslaget har hittills icke föranlett någon åtgärd. — Vidare har i framställningar till Kungl. Maj:t från vissa yrkesorganisationers sida hemställts om ändring av bestämmelserna rörande bevillningsavgifterna för vissa offentliga föreställningar i syfte att effektivisera de nämnda bestämmelserna.

Slutligen må erinras om att bevillningsutskottet vid 1946 års riksdag i anledning av väckta motioner hemställde, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att Kungl. Maj:t ville — med beaktande av vad i utskottets betänkande nr 29 anförts — föranstalta om en allmän översyn av förordningen angående bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter samt för riksdagen framlägga det förslag, till vilket utredningen kunde föranleda. Betänkandet bifölls av riksdagen (skrivelse nr 219).

Vid anmälan av förenämnda riksdagsskrivelse den 30 december 1948 bemyndigade Kungl. Maj:t dåvarande chefen för finansdepartementet att tillkalla en särskild utredningsman med uppdrag att verkställa en allmän översyn av förordningen. I direktiven för utredningsmannen anfördes härvid bland annat följande.

Vid denna översyn bör eftersträvas att närmare anpassa lagstiftningen på förevarande område efter nu rådande förhållanden. Beträffande bevillningsavgifterna för rättighet till skogsfång och kolningsfrihet på allmänningar torde böra undersökas, huruvida icke dessa avgifter numera äro av så ringa betydelse, att en avveckling av desamma lämpligen kan ske. Därest bevillningsavgifterna av vissa handlande och handelsexpediter fortfarande anses böra uttagas — av de föreliggande framställningarna hos Kungl. Maj:t i denna fråga framgår att skäl kunna anföras både för och emot bibehållandet av dessa avgifter — torde en mera effektiv kontroll över avgifterna böra genomföras. Vidare bör, under nyssnämnda förutsättning, undersökas om avgifterna till sin storlek äro lämpligt avvägda. Vad slutligen angår bevillningsavgifterna för vissa offentliga föreställningar bör översynen i främsta rummet avse dels i vad mån höjning av avgifterna bör ske och dels vilka ändringar som lämpligen böra vidtagas i fråga om sättet för inbetalning av avgifterna och kontrollen över deras erläggande.

Med stöd av nämnda bemydigande tillkallades den 1 februari 1949 landskamreraren G. V. E. Brandel med uppdrag att verkställa ifrågavarande översyn. Utredningsmannen har den 31 januari 1950 överlämnat en promemoria med betänkande och förslag i ämnet.

Över ifrågavarande promemoria ha, efter remiss, *yttranden* avgivits av arbetsmarknadsstyrelsen, statens utlänningskommission, kammarkollegiet, kammarrätten, riksräkenskapsverket, domänstyrelsen, kommerskollegium, överståthållarämbetet, länsstyrelserna i Stockholms, Uppsala, Malmöhus, Göteborgs och Bohus, Värmlands, Örebro, Kopparbergs och Gävleborgs län, 1949 års uppbördssakkunniga, 1947 års musikutredning samt näringsrättsutredningen. Kommerskollegium har vid sitt utlåtande fogat yttranden från handelskamrarna i Stockholm, Norrköping, Jönköping, Malmö, Göteborg och Gävle, Sveriges grossistförbund, Svenska handelsagenters förening, Fullmäktige för svenska handelsresandeföreningar, Sveriges allmänna exportförening, riksorganisationen av artistarbetsgivare, Musiketablissemangens förening, Folkets parkers centralorganisation, Riksteaterns centralstyrelse, Svenska teaterförbundet, Svenska musikerförbundet samt Svenska tonkonstnärsförbundet.

Beträffande *motiveringen* för de i propositionen framlagda förslagen tillåter sig utskottet hänvisa till ovannämnda statsrådsprotokoll. Redogörelse härutinnan återfinnes under följande rubriker å nedan angivna sidor i propositionen, nämligen

Bevillningsavgift för rättighet till skogsfång och kolningsfrihet på allmänningar, s. 6—10.

Bevillningsavgift av vissa handlande och handelsexpediter (handelsresande), s. 11—16.

Bevillningsavgift för vissa offentliga föreställningar (s. k. artistskatt), s. 16—37.

I den i ämnet väckta *m o t i o n e n* har anförts bl. a. följande. Förslaget om slopande av de bevillningsavgifter, som erlades av utländska köpmän,

vilka i landet avslutade handel med utländska varor, måste väcka betänkligheter ur många synpunkter. Denna avgift vore i första hand avsedd att i någon mån motsvara de skatter, som svenska köpmän erlade till stat och kommun. Det hade emellertid visat sig, att utlänningar ofta bereste landet i försäljningssyfte utan att uppfylla denna fordran i fråga om avgiftsskyldighet, vilket närmast berodde på otillfredsställande kontroll från myndigheternas sida. Den i propositionen redovisade promemorian vore synnerligen knapphändig. Frågan om ett generellt slopande av bevillningsavgifterna vore så allvarlig att man, innan man vidtog detta steg borde undersöka möjligheten av andra kontrollåtgärder eller införande av annan legitimation vid utövande av ambulerande handel i Sverige, då det gällde utlänningar. Det syntes lämpligt, att dessa handelspass och bevillningsavgifter slopades etappvis och att man finge till stånd en utförlig utredning om hur förhållandena i detta avseende vore i andra länder. Frågan om bevillningsavgifternas slopande borde således behandlas i samband med den allmänna översynen av utlänningarnas näringsrättsliga ställning.

I propositionen framhölles att avgifter av förevarande typ inte uttoges i andra länder än de skandinaviska, vilket uppgåves vara ett av skälen till att avgiften skulle slopas i vårt land. Det fordrades emellertid en utredning om hur svenska affärsmän behandlades i utlandet. Även om dylika bevillningsavgifter skulle vara slopade vore det många andra förhållanden — importförbud, valutasvårigheter och liknande statliga ingrepp — som gjorde det omöjligt för svensk handelsresande att utöva motsvarande affärsverksamhet i utlandet som den utlänningarna kunde ha möjlighet till i vårt land.

Frågan om en intimare affärskontakt med de nordiska länderna vore synnerligen aktuell, och för handelsresande från de nordiska länderna torde de omnämnda bevillningsavgifterna utan hinder kunna slopas. Men det gällde då att samtidigt de övriga nordiska länderna vidtog liknande åtgärder. Ett lämpligt forum att verkställa utredning och rekommendationer syntes vara det påtänkta nordiska rådet.

I remissvaren hade kommerskollegium redovisat yttranden från olika organisationer. Sveriges största handelsresandeorganisation hade emellertid inte tillfrågats i ärendet. Att vissa organisationer inte haft något att erinra mot förslaget grundade sig dels på den omständigheten, att de ansett mindre angeläget med föreskrifter om myndigheterna inte kunde utöva en erforderlig kontroll, och dels på att organisationerna hade den uppfattningen att den ifrågavarande utredningen skulle omfatta hela problemkomplexet beträffande utländska medborgares näringsfrihet. Som motivering för bevillningsavgiftens slopande hade utredningsmannen uppgivit, att dylika avgifter över huvud taget icke uttoges i andra länder än de skandinaviska, men enligt vad motionären inhämtat uttoges dylik skatt i Frankrike, Belgien och Luxemburg, varjämte i Holland fordrades registrering efter tre månaders vistelse.

Departementschefen ansåge att ett avskaffande av handelspassen skulle befrämja det internationella varuutbytet och borttaga onödiga hinder för

mellanfolklig handel. Motionären delade helt departementschefens principiella ståndpunkt under förutsättning att svenska handelsresande, som sålde på utlandet, tillförsäkrades lika stor handelsfrihet inte endast när det gällde bevillningsavgifter utan även samma liberalisering av handeln som Sverige vidtagit.

Utskottet. I den föreliggande propositionen nr 214 har framlagts förslag till vissa ändringar i 1908 års förordning angående bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter. Förordningens bestämmelser föreslås skola upphävas i vad de avse sådan avgift för rättighet till skogsfång och kolningsfrihet på allmänningar. Vidare föreslås en förhöjning av skattesatserna i fråga om bevillningsavgiften för vissa offentliga föreställningar (den s. k. artistskatten). Dylik avgift förordas dock skola slopas för utländsk artist, som ger föreställning under bar himmel mot allenast frivillig avgift. Slutligen har i propositionen föreslagits, att bevillningsavgifter icke skola uttagas av vissa handlande och handelsexpeditör (handelsresande). Författningsändringarna äro avsedda att träda i kraft den 1 januari 1953.

I den i anledning av propositionen väckta motionen II: 650 har hemställts, att sistnämnda frihet från bevillningsavgift allenast skall avse resande köpmän från de nordiska länderna. Rörande frågan om ett slopande av avgiften för övriga utländska köpmän och handelsresande yrkar motionären förnyad utredning.

Enligt 1908 års förordning skall utländsk handelsresande vid ankomsten till riket till närmaste magistrat avlämna skriftlig uppgift, huru länge vederbörande har för avsikt att här kvarstanna. För rättigheten att idka handel, varom nu är fråga, skall han därvid förskottsvis erlägga en avgift av etthundra kronor för den första tidrymden av trettio på varandra följande dagar, räknade från och med den dag avgiften erlägges. Om verksamheten utan avbrott fortsättes utöver de första trettio dagarna, skall han erlägga femtio kronor för varje i omedelbar anslutning därtill kommande tidrymd av femton dagar. Avgifterna skola inbetalas till magistrat inom det län, där han vid betalningstiden uppehåller sig. Kvitton å erlagda avgifter meddelas å särskilt tryckta blanketter, s. k. handelspass. Föreskrifter avseende lägre avgifter än de nu nämnda gälla beträffande ett flertal stater enligt kungörelsen den 15 juni 1935 (nr 309).

I den till grund för propositionen liggande promemorian har uttalats, att man gjort gällande att bevillningsavgiften vore erforderlig som kontroll över utländska handelsresande i riket och för att förhindra utbud och försäljning av utländska mindervärdiga varor under illojal konkurrens från utlandet. Någon kontroll över att alla avgiftspliktiga fullgjorde sin betalningsskyldighet existerade dock icke, och avgiften utginge med alltför lågt belopp för att verka återhållande på illojal konkurrens. Det torde enligt vad som framhållits i promemorian vara utom all fråga, att avgiften åtminstone med nuvarande konstruktion icke kunde anses vara effektiv för det syfte man sålunda önskat främja. För förbindelserna med vissa länder, där motsvarande avgifter icke utloges, hade skyldigheten att erlägga bevillnings-

avgift alstrat en lättförklarlig irritation. Från Schweiz och Holland föreläge framställningar, att handelsresande från dessa länder måtte befrias från skyldigheten att erlagga bevillningsavgifter i Sverige.

Utskottet delar den av departementschefen uttalade meningen, att ett avskaffande av bevillningsavgiften i nu berörda hänseende vore att hälsa med tillfredsställelse ur synpunkten av ett främjande av det internationella varuutbytet och ett borttagande av onödiga hinder för den mellanfolkliga handeln. Motionären har förklarat sig vara av samma uppfattning men ansett, att ett upphävande av avgiftsskyldigheten borde ske etappvis under förutsättning bl. a. att svenska handelsresande i utlandet tillförsäkrades motsvarande frihet. Utskottet finner för sin del, att det i motionen angivna förhållandet att mot bevillningsavgifter svarande avgifter uttagas i vissa främmande länder icke bör hindra att man från svensk sida avskaffar bevillningsavgifterna. Utskottet tillstyrker fördenskull propositionsförslaget i denna del samt avstyrker bifall till den förevarande motionen.

Övriga i propositionen behandlade frågor ha icke givit anledning till erinran eller till särskilt yttrande från utskottets sida.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen måtte med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 214 samt med avslag å motionen II: 650 av herr Christenson i Malmö antaga det vid propositionen fogade förslaget till förordning om ändring i förordningen den 23 oktober 1908 (nr 128) angående bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter.

Stockholm den 8 maj 1952.

På bevillningsutskottets vägnar:

FILIP KRISTENSSON.

Närvarande:

från första kammaren: herrar Sjö Dahl, Heüman, Franzon, Gustaf Elofsson, Velander, Falk, Ramberg, Niklasson, Spetz* och Magnusson; samt

från andra kammaren: herrar Kristensson i Osby, Björklund, Jonsson i Skedsbygd, Orgård, Strandh, Kärrlander, Wiklund i Öjebyn*, Christenson i Malmö, Henriksson och Nilsson i Svalöv*.

* Icke närvarit vid justering av betänkandet.

Reservation

av herr *Christenson* i Malmö.